

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

KAJA BAJT

**Analiza govora in jezikovnih okoliščin pri govornem
nastopu P. K.**

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Hotimir Tivadar

Univerzitetni študijski program prve stopnje:
Slovenistika

Ljubljana, 2012

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju doc. dr. Hotimirju Tivadarju za strokovno usmerjanje in nasvete pri snovanju diplomskega dela.

Posebna zahvala velja moji družini, ki mi je omogočila študij, bila potrpežljiva in me na tej poti vedno podpirala in vsem mojim prijateljem, brez katerih pač ne gre.

Posebno mesto v zahvali pa pripada fantu Juretu, ki mi je skozi vsa leta študija stal ob strani in mi vedno znova vlival moč in upanje.

Izvleček

Analiza govora in jezikovnih okoliščin pri govornem nastopu P. K.

Televizija je zaradi svoje vizualnosti najvplivnejši elektronski govorni medij v današnjem svetu. Manjšo pozornost zato posvečamo jeziku, ki nam predstavlja le dodatek k sliki. S pojavitvijo »TV-bobna« smo v veliki meri izgubili nebranost besedil, spontanost in naravo govora, tako sedaj prevladuje »govorno branje«, ki naj bi posnemalo naravni način govora. Diplomsko delo tako vsebuje analizo govora in jezikovnih okoliščin govornice P. K. v oddaji TV KLUB na POP TV, nato pa še primerjalno analizo njenega govora v oddaji 24UR.

Ključne besede: medijski govor, hitrost govora, stavčna intonacija, premor, poudarek

Abstract

Analysis of speech and linguistic circumstances in performances of P. K.

The television is because of its visuality the most influential electronic spoken medium in today's world. As a result less notice is devoted to language, which represents an addition to picture. With emergence of teleprompter we largely lost non-reading of text, spontaneity and nature of speech, so now speech reading prevails, which is supposed to imitate natural way of speaking. This diploma work contains analysis of speech and linguistic circumstances of speaker P. K. in the news show TV KLUB on POP TV program, following with comparative analysis of her speech in the news show 24UR.

Kazalo

1	UVOD	5
2	MEDIJSKA HIŠA PRO PLUS	6
2.1	<i>O POP TV</i>	7
2.2	<i>24UR</i>	7
2.3	<i>TV KLUB</i>	9
2.4	<i>P. K.</i>	9
3	ANALIZA GOVORA	10
3.1	<i>OPAZOVANJE STAVČNOFONETIČNIH PARAMETROV:</i>	10
3.1.1	<i>Hitrost govora</i>	10
3.1.2	<i>Stavčna intonacija</i>	14
3.1.3	<i>Členitev ali segmentacija s premori in poudarek</i>	1
3.2	<i>OPAZOVANJE OKOLIŠČIN NASTANKA BESEDILA IN NEJEZIKOVNE PARAMETRE:</i>	20
4	PRIMERJAVA GOVORA P. K. V ODDAJI TV KLUB Z GOVOROM V 24UR	20
4.1	<i>ANALIZIRANO BESEDILO GOVORA V ODDAJI 24UR</i>	20
4.2	<i>PRIMERJALNA TABELA GOVORA V ODDAJI TV KLUB IN 24UR</i>	22
5	GRAFIČNI PRIKAZI POSNETKOV V PROGRAMU ADOBE AUDITION CS6.....	23
6	ZAKLJUČEK.....	26
7	POVZETEK	27
8	VIRI IN LITERATURA	28
9	SEZNAM PRILOG	30

1 Uvod

Svet, v katerem živimo je obdan z mediji (slušnimi, vizualnimi in avtovizualnimi), a izmed vseh ima prav televizija, ki je »trenutno najvplivnejši elektronski govornji medij« (Tivadar 2006: 3), največjo vplivanjsko vlogo. »Sodobni svet tako čedalje bolj teži k vizualnem dojetanju sveta, jezik pa postaja le dodatek za opis videnega, zato se poraja vprašanje, kako se bo govornji jezik razvijal in kakšna bo vloga knjižnega jezika. Odločilni vpliv na govornji knjižni jezik v slovenskem medijskem prostoru s stališča slovenskega govora imata dva mejnika, začetek slovenskega radia (Radio Ljubljana, 1928) in začetek oddajanja televizije v slovenskem jeziku (TV-dnevnik).« (Tivadar 2006: 3) Ta dva mejnika sta bila podlaga za nadaljnji razvoj tudi komercialnih televizij, med njimi tudi programa POP TV. »Močen vpliv na govor imajo tudi nejezikovna sredstva, zaradi katerih so stavki krajši, dosti je avtentičnih izjav »ustvarjalcev« dogodkov in dopolnil s sliko. S pojavom »trotl-bobna«¹ pa se v zadnjem času uveljavlja »branje, ki noče biti brano« in gre pravzaprav za govorno interpretacijo besedila. S časom pa se je spremenilo tudi samo govornje branje, deklamacija² in recitacija³, ki nista več omejeni na *umetniški* jezik (gledališki oziroma odrski govor), ampak se v spremenjeni obliki uveljavlja tudi v poročilih in drugih besedilnih žanrih *publicističnega* jezika.« (Tivadar 2006: 6)

»Ob zvočno-slikovnih dodatkih, ki so danes nujni na televiziji, je pomemben element prav nebranost besedil, spontanost in zato tudi naravnost govora, ki so ga spodbudila poročanja v živo v 70-ih letih 20. stoletja.« Tivadar (2006: 6) »Na radiu, kot tudi na televiziji se je z željo po naravnem govoru razvil izraz »govorno branje«, ki opredeljuje predvsem način branja, ne pa tudi avtorja.« (Pirc 2005: 153–159) Tivadarju (2011: 492) ta termin izraža predvsem namen govornca, da ustvari naravno, prepričljivo, privlačno branje. V veliko pomoč pri branju na televiziji in drugih javnih prireditvah so tehnični pripomočki (prozorni LCD-ekrani, »boben«, dlančniki itn.), ki omogočajo posredovanje zapisanega besedila in obenem prepričljivo gledanje v kamero. »Namen igranja »naravnega govora« je biti blizu poslušalstvu-gledalstvu.« (Pirc 2005: 153–159) Tipičen primer »branja in gledanja v kamero je voditelj osrednjih informativnih oddaj, ki želi z mimiko in nejezikovnimi sredstvi sporočilo narediti »živo« in tako odmakniti pozornost od zapisanega jezika.« (Tivadar 2011: 492)

¹ Naprava, ki omogoča branje novic in obenem neposredno gledanje v kamero. (Tivadar 2006: 6)

² Interpretativno branje (Tivadar 2006: 6)

³ Interpretirano na pamet naučeno besedilo (Tivadar 2006: 6)

Glede na pripravljeno pisno predlogo Tivadar (2011: 493, 494) loči besedilo na pet osnovnih načinov govora z zahtevo različnega obvladovanja knjižnega govora, in sicer na branje in polbranje⁴, na govor z opornimi točkami, prosti govor brez zapisa s smiselno pripravo in pa popolnoma prosto govorjenje. V diplomski nalogi se bom tako ukvarjala predvsem z branim, že sestavljenim besedilom, ki ga voditeljica bere s »TV bobna«, pri katerem imamo »bistveno višjo hitrost govora, spodbujeno z glasbo in drugimi zvočnimi dodatki« (Tivadar 2011: 493) in pa polbranim, na papirju sestavljenim besedilom, s katerim si voditeljica pri vodenju pomaga.

Temelj diplomske naloge je analiza govora in jezikovnih okoliščin govorke P. K. v oddaji TV Klub na POP TV. Kriteriji, ki so imeli največjo težo pri izbiri govorke, so njena uspešna, dolgoletna novinarska kariera na televiziji, njen prepoznaven način podajanja novic in simpatičnost. Diplomsko delo bo sestavljeno iz dveh delov, prvi se bo pričel s predstavitvami medijske hiše PRO PLUS, POP TV-ja, oddaje 24UR in njene nedeljske rubrike TV KLUB ter zaključil s podatki o voditeljici. Drugi del se bo osredotočal na stavčnofonetične parametre govora, kot so hitrost govora, stavčna intonacija, členitve s premori, poudarki, napake in na okoliščine nastanka besedila ter nejezikovne parametre. Druga polovica drugega dela bo vsebovala primerjalno tabelo analiziranega besedila z besedilom iste govorke v informativni oddaji 24UR in pa grafične prikaze obeh analiziranih posnetkov, merjene s pomočjo računalniškega programa Adobe Audition.

2 Medijska hiša PRO PLUS

Naraščanje števila komercialnih postaj v 80. in 90. letih lahko pripišemo izredno hitremu razvoju satelitske in kableske tehnologije (Splichal 1992: 98). Tudi pri nas nismo bili v zaostanku, saj je bilo leto 1995 prelomno leto na področju komercialne televizije pri nas. Ustanovljena je bila medijska hiša Pro Plus⁵, »kot skupna družba dveh slovenskih televizij in družbe central European Media Enterprises (CME), evropske medijske korporacije ter ene

⁴ T. i. polbranje prisotno pri radijskih voditeljih, tj. povezovalcih oddaj s pripravljenim besedilom, napovedovalcih določenih prireditev, govorcih v parlamentu. (Tivadar 2011: 493)

⁵ »Pro Plus d.o.o. je podjetje za televizijski menedžment, produkcijo izvornih slovenskih televizijskih oddaj, predvajanje filmov mednarodnih studiev ter trženje oglasnega televizijskega časa. Ustvarja komercialne televizijske programe POP TV, Kanal A, prvi naročniški paket Pop non stop, spletno stran 24ur.com in specializirane spletne strani Dominvrt.si, Osvajalec.si, Okusno.je in Svetiger.com. 3. oktobra 2010 pa je ponudil tudi storitev voyo, ki je prvi slovenski naročniški video na zahtevo. Od 1. decembra 2009 je generalni direktor Pavel Vrabec, programski direktor Branko Čakarmiš, direktor in odgovorni urednik informativnega programa pa Tomaž Perovič.« (http://sl.wikipedia.org/wiki/POP_TV)

izmed prvih vlagateljic v lokalne komercialne televizijske projekte v Srednji in Vzhodni Evropi.«⁶ Slovenski medijski prostor je tako poleg javne televizije pridobil vodilno komercialno televizijsko mrežo.

2.1 O POP TV

Glavna sprememba na področju komercialne televizije pri nas se je zgodila že z zgoraj omenjenim začetkom delovanja produkcijske hiše Pro Plus, ki je bila zaslužna za ustanovitev programa POP TV⁷. Tako smo dobili »programsko mrežo, podobno tistim v Ameriki«, ki je s pomočjo tuje naložbe na naš trg pripeljala prvo pravo konkurenco javni televiziji (Bašić Hrvatin in Milosavljević 2001: 53). Cilj takšne televizije ni v delovanju javnega interesa, ampak v ustvarjanju dobička, saj ne proizvaja programov, temveč občinstva, njen namen pa je pridobiti čim več gledalcev in ga dražje prodati oglaševalcem (Luthar 2004: 115). Tako kot komercialne televizije drugod, tudi POP TV sestavlja program številnih ponavljajočih se dram, nadaljevank, kvizov in pogovornih oddaj ter njihov značilen pristop sporočanja, ki gledalca zabava in hkrati informira.

Sama sem mnenja, da POP TV-ju opravičeno pripada status vodilnega na našem medijskem trgu, saj zaradi zelo raznolikega programskega spektra, ki zaobjema vse od številnih filmskih uspešnic, svetovnih serij, humorističnih nanizank in telenovel, do zabavno domačih oddaj, resničnostnih šovov, informativnih oddaj ter programa za najmlajše, zajema širok programski spekter in večino potencialnih gledalcev. Poleg tega pa sledi tehnološkimi in programskim trendom, gledalcu ponuja kakovostno in dinamično doživljanje programa z inovativnim pristopom, ki lahko konkurira tudi tujim komercialnim televizijskim hišam po Evropi.

2.2 24UR

Gre za dnevnoinformativno oddajo slovenske komercialne televizije POP TV, ki je na sporedu vsak dan ob 19.00 in jo vodi voditeljski par. Med tednom nam ponuja tudi svojo popoldansko izdajo (24UR POPOLDNE, ob 17.00) in večerno izdajo (24UR ZVEČER, s pričetkom okoli 22:30–23:00). Z 12. aprilom 2010 pa lahko nov segment oddaje dnevni

⁶ Povzeto po: http://pro-plus.si/slo/pro_plus/zgodovina/

⁷ »POP TV je slovenska komercialna televizijska postaja, ki jo ustvarja multimedijsko podjetje Pro Plus. V Sloveniji vodi z najvišjo gledanostjo (vir: AGB Nielsen Media Research, leto 2011), hkrati pa je po mnenju gledalcev tudi najbolj priljubljena in zaupanja vredna blagovna znamka med televizijskimi programi (Trusted Brand 2008, 2009, 2010, 2011 in 2012). S prvim oddajanjem je začela 15. decembra 1995, in sicer s stalnico programa, dnevnoinformativno oddajo 24UR.« (http://sl.wikipedia.org/wiki/POP_TV)

novic (24UR OB ENIH) spremljamo vsak delavnik ob 13. uri. Naštete informativne različice so vodene posamezno.⁸

Naloga dnevnoinformativnih oddaj je informirati občinstvo o aktualnih dogodkih pri nas in drugod. Kar jih loči od ostalih tipov oddaj je to, da se vsak dan predvajajo ob istem času, s tem pa gledalcu dajejo občutek urejenosti, stalnosti in varnosti. Običajno jih spremljamo v večernih urah, ko je za sprejemniki največ gledalcev (Perovič in Šipek 1998: 83). Pred ustanovitvijo programa POP TV in njihove informativne oddaje 24 UR, smo lahko televizijske novice skoraj trideset let spremljali le na javni televiziji (Dnevnik). Obe oddaji sta se namreč predvajali v istem časovnem terminu, zato je bil boj za gledanost neizogiben. Približno tri leta po prvi predvajani oddaji 24UR, se je POP TV odločil za prestavljen termin oddajanja novic, in sicer 15 minut pred Dnevnikom. S prenovitvijo informativne oddaje Dnevnik v enourni informativni blok, s pričetkom ob 19. uri, so tako vplivali tudi na spremembo oddaje 24 ur, in sedaj zopet obe oddaji potekata ob isti uri (od 19. pa do 20. ure) (Bezjak 2003: 14-16). Daljšanje terminov oddaj je tako pri Dnevniku, kot tudi pri 24UR sprožilo, da oglasni bloki prekinajo oddajo po približno 30 minutah, kar pa v nasprotnem primeru, če bi bila oddaja krajša, ne bi bilo izvedljivo, saj Zakon o medijih določa, da: *»Radijske in televizijske informativne in dokumentarne oddaje, oddaje z versko vsebino in otroške oddaje, ki so krajše od 30 minut, se ne smejo prekinjati z oglasi. Če so daljše od 30 minut, veljajo za te oddaje določbe o časovnih intervalih prekinitev iz prejšnjega odstavka.«*⁹ Tako je premik terminov in prekinjanje oddaje z oglasnimi bloki povsem razumljivo, saj pri komercialnih televizijah prevladuje »marketinška perspektiva, kjer gledalci predstavljajo trg, podporni steber medijskega sistema pa oglaševalci.« (Basić Hrvat in Milosavljevič 2001:9)

Perovič¹⁰ zagovarja, da je »do premika začetka oddaje 24 ur na 19.15 prišlo zaradi tega, ker se je zaradi zanimanja oglaševalcev povečal obseg oglasnega prostora, zaradi česar niso mogli poročati o pomembnih dogodkih. Premik na 19. uro pa je bil posledica treh dejavnikov: primerjave z drugimi komercialnimi televizijami v vzhodni Evropi, ki so producirale več informativnega programa, posledica spoznanja, da znajo delati informativni program, in dejstva, da niti oddaja 24UR niti Dnevnik nista mogli narediti preboja v tem terminu. Gledanost je bila izenačena in tako se je širitev oddaje in odmik od *»trdega newsa«* zdel logičen korak.« (Prpič 2009: 76, 77)

⁸ Povzeto po: <http://sl.wikipedia.org/wiki/24UR>

⁹ Prepisano iz: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=76040>

¹⁰ Tomaž Perovič je bil prvi direktor informativnega in športnega programa POP TV in prav njemu in timu, ki ga je oblikoval, gre zasluga za uspešen začetek dnevnoinformativne oddaje 24 ur. (Prpič 2009: 76)

Oddajo 24UR tvori več segmentov oddaje, to so: *Ime tedna*, *Pop in*, *TV Klub*, *Vizita* in *V središču*. Za dovršenost in celovitost strukturnega nizanja segmentov znotraj oddaje, pa največ prispeva voditelj/voditeljski par, ki vse segmente poveže v trdnejšo celoto, ki skupaj tvorijo nek pregled pomembnejših dnevnih dogodkov z vseh področij družbenega življenja (Prpič 2009: 91).

Priljubljenost¹¹ in visoka gledanost oddaje 24UR je opravičena, saj z zanimivo scensko in grafično podobo oddaje, dvema voditeljema in dinamičnim ozadjem, ki prikazuje delovanje novinarjev v zakulisju, zasenčijo dolgočasno podajanje novic na Televiziji Slovenija z enim voditeljem in nezanimivim sivo-modrim ozadjem.

2.3 TV KLUB

Dnevnoinformativno oddajo 24UR sestavlja več segmentov, ena izmed njih je nedeljska rubrika TV Klub, stalnica programa že od leta 2003, ki jo voditelji izmenjaje vodijo, in sicer vsak teden eden od para, ki v tistem tednu vodi oddajo 24UR. Oddaja temelji na živem stiku novinarja z gosti, gre za tip oddaje, kjer so gosti zbrani za mizo in odgovarjajo na voditeljičina vprašanja ter debatirajo o različnih aktualnih temah iz področja politike in gospodarstva.¹²

Takšni tipi oddaj so po mojem mnenju obvezni del informativnih oddaj, saj ne gre samo za golo podajanje novic, ampak tudi za osebni stik z gosti, ki skupaj z voditeljico pokomentirajo najbolj aktualne dogodke iz tekočega tedna.

2.4 P. K.

Pri podajanju novic ima glavno vlogo ravno bralec novic oziroma voditelj. Po Perović in Šipkovi (1998:96) je »voditelj tisti, ki predstavlja zaščitni znak vsake oddaj, saj s svojim stilom, tempom in načinom govora, pisanja, vedenja in oblačenja odločujoče zaznamuje vsako informativno oddajo.« Pripisemo mu lahko pomembno vlogo pri gledanosti oddaj, saj s pravilnim, simpatičnim in profesionalnim pristopom podajanja novic pridobi gledalca. Mene je kot redno gledalko informativnih oddaj pritegnila voditeljica P. K., njeno pot pa sem začela spremljati, ko je delo voditeljice opravljala na RTV Slovenija. Velja za izkušeno novinarko in redno voditeljico informativnega programa 24UR na POP TV. Začetki njene kariere so se v

¹¹ »Za svoje medijske dosežke in dosežke v popularni kulturi, je bila štiri leta zapored okronana z nagrado viktor, kot najboljša informativna TV oddaja (Viktorji 2004, Viktorji 2005, Viktorji 2006 in Viktorji 2007).« (http://www2.24ur.com/bin/article.php?article_id=3150162)

¹² Povzeto po: http://www2.24ur.com/bin/article.php?article_id=3104308

vlogi novinarke in voditeljice pričeli na lokalni televiziji Impulz. Profesionalno novinarsko pot je nadaljevala na javni televiziji RTV Slovenija, ekipi informativnega uredništva POP TV pa se je pridružila z začetkom oddaje Trenja (novembra 2002), kasneje je v paru z E. P. začela voditi informativno oddajo 24UR, sedaj jo vodi v paru z M.T.¹³

3 Analiza govora

Pred pričetkom analize sem pri iskanju posnetka oddaje TV Klub iz 3. januarja 2010 naletela na težavo. Do tega vira sem dostopala že dve leti nazaj, ko sem besedilo tudi govorno analizirala, sedaj se ga na spletu ne da več poiskati, saj je v tem času POP TV pridobil nov portal VOYO, kjer so na voljo le plačljive vsebine POP TV-ja. Za pomoč sem se obrnila na Pro Plus in jih preko elektronske pošte prosila za pomoč pri pridobivanju posnetka, ker arhiv portala VOYO hrani le posnetke oddaj iz tekočega meseca. Odgovor sem dobila še istega dne, kjer so mi prijazno pojasnili, da posnetkov ne presnemavajo in ne distribuirajo, da si lahko vse prispevke ogledam na njihovem plačljivem portalu VOYO, za konec pa mi zaželeli uspešno opravljeno analizo za diplomsko delo. Njihov odgovor je priložen med prilogami na koncu diplomskega dela.

Pri analizi govora P. K. v oddaji TV Klub sem bila pozorna na naslednje značilnosti stavčnofonetičnih parametrov: stavčno intonacijo, hitrost govora, členitev ali segmentacijo s premori in poudarek. Poleg stavčnofonetičnih parametrov pa sem opazovala tudi prisotne nejezikovne parametre, kot so: glasbeni in video vložki, ozadje studia, držo in položaj voditeljice in vse prisotne predmete, ki so voditeljici služili kot pomagala pri vodenju oddaje.

3.1 Opazovanje stavčnofonetičnih parametrov:

3.1.1 Hitrost govora

»Ljudje govorimo različno hitro, smo si v presoji v glavnem edini, ali kdo govori (pre)hitro, normalno ali (pre)počasi. Priporoča se normalna hitrost, da z ene strani natančneje in lepše izgovarjamo, na drugi strani pa, da nas tudi bralci in poslušalci zaradi primerne hitrosti govora utegnejo dobro razumeti tudi v posameznostih in iz njih strniti večje miselne enote. Hitrost govora prilagajamo tudi naslovniku, glede na snov, ki jo obravnavamo in glede na čas, ki ga imamo na razpolago.« (Toporišič 2004: 553, 554)

Toporišič (2004: 553, 554) je mnenja, da na »hitrost govora vpliva tudi čustvena obarvanost tematike, razpoloženje pripovedujočega: resne ali žalostne stvari, govorimo bolj upočasnjeno; veselo, prijetno vsebino pa podajamo pospešeno živahno in pa temperament govorečega, eden je v govoru počasen, drugi prehiter. Priporoča se neko ravnovesje med obema, saj pretirano

¹³ Povzeto po: http://24ur.com/bin/article.php?article_id=3105471

hiter ali pretirano počasen govor ni dober, ker oba lahko samo škodita tako govorečemu kakor poslušalcu. Hitrost govora v besedilu izračunamo glede na izgovorjene zloge na sekundo.«

Za hitrost govora v analiziranem posnetku oddaje TV Klub predvidevamo, da bo hitrejša in pospešena, saj se pri takšnem tipu oddaje, kot je okrogla miza,¹⁴ pričakuje dinamičen in dobro pripravljen nastop voditeljice, dodatni razlog za hiter govor pa je časovna omejitev oddaje na 15 minut.

3.1.1.1 Hitrost govora v analiziranem besedilu

Hitrosti govora voditeljice je izračunana vključno s premori in mašili. Besedilo sem razdelila na dva dela in v vsakem posebej analizirala po približno 10 sekund posnetka, v katerem me je zanimala hitrost zlogov na sekundo. V prvem delu (0:04–1:11), ki predstavlja uvod v oddajo oziroma napovednik gostov, ima besedo samo voditeljica, nato sledi drugi del (1:12–3:29), ki je pričetek pogovora in kjer gosti odgovarjajo na zastavljena vprašanja. Voditeljica ne govori prosto, začne s prebiranjem pripravljenega besedila na »TV-bobnu«, nato pa pozornost usmeri na goste in si v nadaljevanju ves čas pomaga s pripravljenim besedilom in vprašanji na listu papirja, ki ga drži v roki ali pa ga ima položenega na mizi.

3.1.1.2 Hitrost govora v prvem delu analiziranega besedila:

Primeri prikazujejo uvodni del voditeljičinega branega uvodnika k oddaji. Hitrost bo zaradi tega hitrejša in bo nihala med 5,75 zl/s in tudi do 7 zl/s. Po izračunu se tako njena hitrost govora zviša za približno 21,7%.

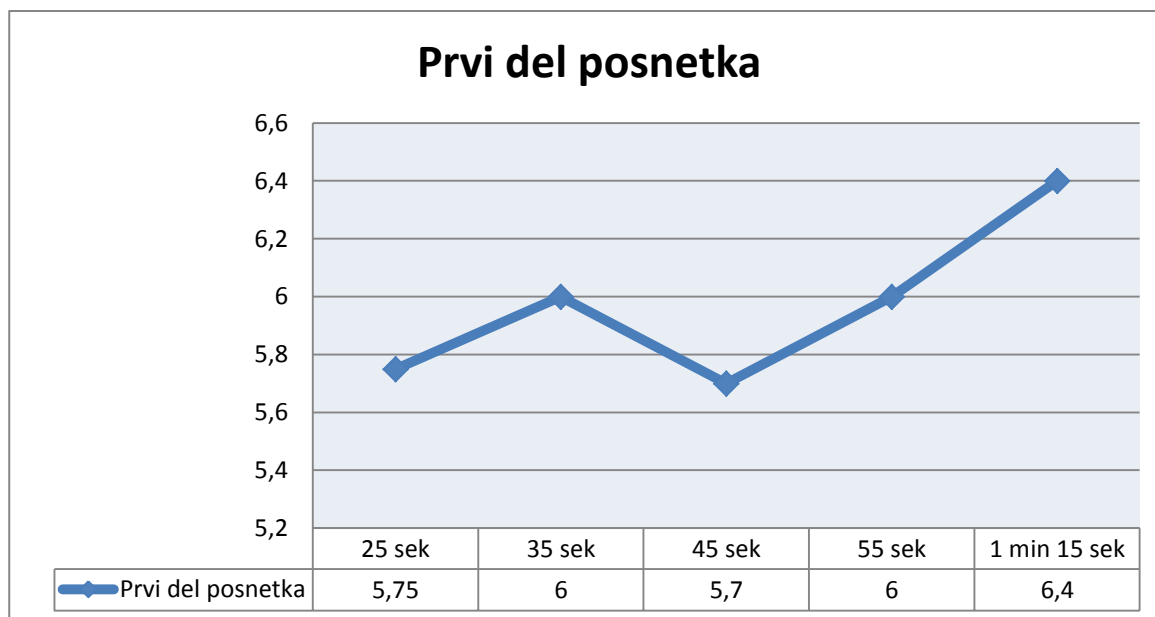
»Dober večer in dobrodošli v prvem TV Klubu novega leta. Pogum je skupni imenovalec naših štirih junakov minulega leta, leta 2009. Bogatašev v pravem pomenu besede. Bogati zato, ker rešujejo življenja, bogati, ker se postavijo zase, za svojo družino in za preživetje, ker so nas povezali prek zmage in prek upora.« (5,75 zl/s)

»Spoštovani gostje, lep dober večer. S Koroške je z nami šivilja iz Preventa, Mateja Cizerl, ki je novembra lani dala vetra svojemu šefu in simbolizira upor žensk v prvih vrstah.« (6 z/s)

V vrinjenem stavku, ki je v sledečem primeru podčrtan, hitrost govora občutno pospeši s približno 5 zl/s na 7 zl/s, kar pomeni, da se hitrost zviša za 40%, nato pa v nadaljevanju povedi hitrost spet umiri na približno 5 zl/s.

¹⁴ publ. pogovor za okroglo mizo *odkrit, sproščen pogovor o določenem vprašanju, problemu* (SSKJ: spletna izdaja)

»No, Slovenijo pa je povezal, še najvišji politiki so glasno bodrili navijače po zmagi z veliko Rusijo, nogometaš Zlatko Dedić, ki je na dopustu na Ptuju in zdaj tudi neposredno z nami. Lep pozdrav na Ptuj.« (6,4 zl/s)

Priloga 2: Grafični prikaz spreminjanja hitrosti govora P. K. v prvem delu posnetka

Iz grafa lahko razberemo spreminjanje hitrosti govora, kjer nam navpična os prikazuje število zlogov na sekundo, vodoravna pa čas do 1 minute in 15 sekund. V prvih 25 sekundah ima povprečno 5,75 zl/s, nato pri 35 sekundah pospeši do 6 zl/s, nato pri 45 sekundi spet rahlo upočasni in vse do 1 minute 15 sekund hitrost povečuje do 6,4 zl/s.

Na podlagi meritve hitrosti govora v uvodnem delu ugotovimo, da je povprečna hitrost njenega govora približno **5,97 zl/s**.

3.1.1.3 Hitrost govora v drugem delu analiziranega besedila:

Pri drugem delu besedila ne gre več samo za brano besedilo, temveč za kombinirano, voditeljica si pomaga s pripravljenimi vprašanji, ki jih zastavlja gostom oddaje. Pričakuje se nižja hitrost, saj je dosti vprašalnih povedi, ki zahtevajo počasnejši govor že zaradi razumljivosti. Vendar to ne drži, pri nekaterih vprašanjih hitrost govora doseže tudi do 6,5 zl/s in je tako od običajne hitrosti pri vprašanjih zvišana za 51,2%.

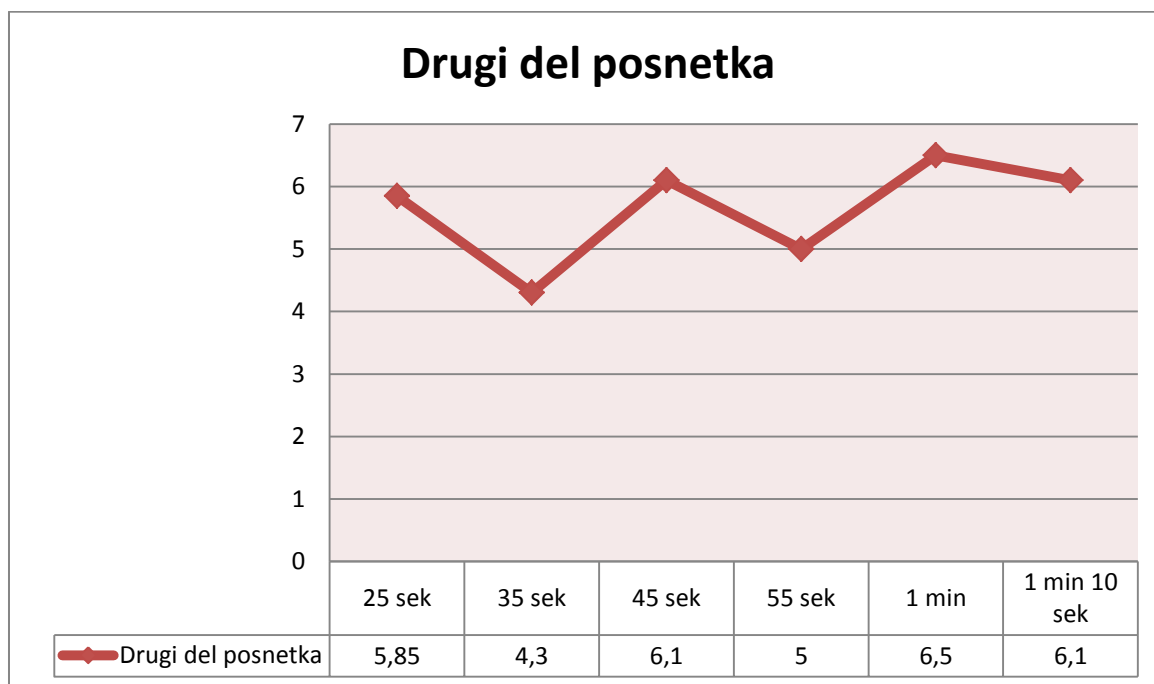
»Dober večer. Ste si odpočili pred napornim letom, v katerega smo vstopili, junij je vse bližje?« (6,2 zl/s)

»U, gospod Pratnemer, tudi vi ste navdušen športnik, kako ste spremljali našo nogometno pravljico?«
(4,3 z/s)

Tudi naslednji primer nakazuje na nihanje hitrosti, ki je posledica hitenja, saj se le-ta poviša za 40%.

»Gremo naprej, točno tako, in če se morda samo spomnimo, ne, teh posnetkov po tekmi z Rusijo, Slovenija je norela, še policisti so, gospod Cesar, na eno oko spregledali kakšen prekršek, trume ljudi sredi ceste, kakšen kozarec morda preveč v Ljubljani, so se navijači celo povzpeli na ulične svetilke in podobno. Vaš komentar po vsem tem?« (5 z/s)

»Gospa Cizerl, kaj pa je vas novembra lani gnalo v tako silovit upor, kot ga Slovenija ne pomni? Če dovolte morda, si vendarle prej pogledamo malce posnetkov, p-potem pa bi vas prosila za odgovor?«
(6,5 z/s)

Priloga 3: Grafični prikaz spreminjanja hitrosti govora P. K. v drugem delu posnetka

Gre za prikaz spreminjanja hitrosti govora pri drugem delu besedila, kjer je izmerjena povprečna hitrost govora **5,59 z/s**. Na podlagi obeh grafov ima prvi del v povprečju za 6,8% hitrejši govor kot drugi del. To pa zato, ker voditeljica ves ta čas nemoteno bere iz »bobna«, v drugem delu pa mora poleg branja in postavljanja vprašanj iz lista, izpostaviti očesni stik z gosti, z enim gostom pa tudi komunicirati preko neposrednega prenosa.

Povprečna hitrost govora obeh delov skupaj pa je **5,78 z/s**.

3.1.2 Stavčna intonacija

Intonacija je prisotna v vsakem govoru, stavku, besedi, zlogu in je povezana s spreminjanjem višine glasu. Imamo rastočo in padajočo intonacijo. S padajočo intonacijo, pri kateri glas na koncu stavka znižamo (v pravopisu je označena s pikami in vejicami), naredimo vtis zaupanja, odločnosti in gotovosti, tudi končano misel. Strmo dvignjena intonacija na koncu stavka pomeni vprašanje, oklevanje, dvom, negotovost, nepopolnost misli, neodločnost pa tudi presenečenje (Tomc 2006: 17).

Toporišič (2004: 543, 544, 547, 548, 549) jo definira kot »značilno podobo tonskega poteka v edinem segmentu ali v vsakem segmentu večsegmentne povedi. Tonski potek mu predstavlja ton, ki ga s spreminjajočimi se števili nihajev v določeni časovni enoti tvorijo glasilke. Imajo ga zveneči soglasniki, najbolj umirjen pa je pri soglasnikih in zvočnikih (*j, v, m* in *n*), pri *r* in *l* ter pri zvenečih nezvočnikih je bolj razčlenjen. Celotna intonacija se deli na dva dela, trup in glavo. Glava je tisti del intonacije, ki se začne s težiščem segmenta, pa vse do konca segmenta, trup pa je del pred tem. Glavo ima vsaka intonacija, pri trupu pa to ni vedno nujno. Glava intonacije se začne z zlogom, na katerem je težišče; glede na intonacijo ga imenujemo intonacijsko težišče. Kar mu sledi, imenujemo rep glave.«

V *Enciklopediji slovenskega jezika* (Toporišič 1992: 61) je pojasnjena kot potek osnovnega tona v posameznih členih govorne verige ene povedi, ki sestoji iz trupa in glave, enega ali več členov; če je iz več, potem iz nekončnih (polkadenca) in enega končnega (kadenca, antikadenca).

Naši govorni interpreti slovenskih televizij imajo s stavčno intonacijo, ki je na koncu povedi kar precej težav, saj je le-ta kljub zaključku odstavka ali besedila in pripovednega stavka, pogosto rastoča. Značilna je predvsem za program POP TV in Kanal A, posebej izpostavljena pa je tudi pri kratkih novicah vseh televizijskih in radijskih postaj, čeprav se za radio načeloma upošteva zaključenost pripovednih stavkov s padajočo končno intonacijo (Tivadar 2006: 13). V nadaljevanju bo iz primerov vidna govorkina napačna uporaba končne rastoče intonacije, kjer naj bi se predvidevala padajoča.

3.1.2.1 Stavčna intonacija v analiziranem besedilu

Sledi analiza stavčne intonacije besedila iz posnetka, pri katerem bom ločevala med rastočo in padajočo končno intonacijo na koncu posameznih stavkov. Rastočo intonacijo sem v sledečem besedilu označila z oznako ↗, padajočo pa z oznako ↘.

V besedilu prevladuje rastoča intonacija, in sicer v razmerju 15 : 3. V večini primerov je uporabljena ustrezno, znotraj stavka in za vejicami, nekaj pa je tudi primerov, ko je veliko zgoščenega pripovedovanja in se kljub končni povedi ali stavku, kjer se pričakuje padajoča, konča z rastočo. Predvsem v drugem delu besedila je rabljena ustrezno za pozdravi in vprašalnimi povedmi, izjema je en primer, kjer vprašalno poved zaključi s padajočo intonacijo.

3.1.2.2 *Primeri rastoče in padajoče intonacije:*

Naslednji primeri prikazujejo napačno uporabo rastoče končne intonacije, uporabljene na koncu povedi, kjer naj bi se le-ta končala s padajočo:

»Dober večer in dobrodošli v prvem TV Klubu novega leta. ↗ Pogum je skupni imenovalec naših štirih junakov minulega leta, leta 2009. ↗ Bogatašev v pravem pomenu besede.« ↗

»Spoštovani gostje, lep dober večer.« ↗

»S Koroške je z nami šivilja iz Preventa, Mateja Cizerl, ki je novembra lani dala vetra svojemu šefu in simbolizira upor žensk v prvih vrstah.« ↗

»Aleš Cesar iz Loke pri Zidanem Mostu, junak policist, ki je razorožil bombaša Zagajskega, ki je načrtoval napad na vrh slovenske politike, celo na premierja Pahorja.« ↗

»Anže Pratnemer iz Ljubljane, ki so jo po prometni nesreči, ki ga je stala noge, ni vdal v usodo, boril se je, šel v akcijo zbiranja plastičnih zamaškov, ki je povezala Slovenijo.« ↗

»Lep pozdrav na Ptuj.« ↗

Ustrezno uporabo rastoče intonacije pa lahko vidimo v naslednjih primerih:

»Ste si odpočili pred napornim letom, v katerega smo vstopili, junij je vse bližje?« ↗

»U, gospod Pratnemer, tudi vi ste navdušen športnik, kako ste spremljali našo nogometno pravljico?« ↗

»Gremo naprej, točno tako in če se morda samo spomnimo, ne, teh posnetkov po tekmi z Rusijo, Slovenija je norela, še policisti so, gospod Cesar, na eno oko spregledali kakšen prekršek, trume ljudi

sredi ceste, kakšen kozarec morda preveč v Ljubljani, so se navijači celo povzpeli na ulične svetilke in podobno, vaš komentar po vsem tem?« ↗

»Gospa Cizerl, kaj pa je vas novembra lani gnalo v tako silovit upor, kot ga Slovenija ne pomni, če dovolite morda, si vendarle prej pogledamo malce posnetkov, p-potem pa bi vas prosila za odgovor? ↗
Torej, kaj vas je gnalo?« ↗

»Pa ne samo Prevent, ne, tudi ženske so v ospredju, v Gorenju pa Muri, videli bomo zakaj? ↗ Je razlog v tem, recimo tudi, da ženska je tista, v prvi vrsti, ki vodi gospodinjstvo in se zaveda, kako težko je preživeti s štiristo, štiristopetdesetimi evri?« ↗

Ustrezno padajočo končno intonacijo uporabi v naslednjih primerih:

»Bogati zato, ker rešujejo življenja, bogati, ker se postavijo zase, za svojo družino in za preživetje, ker so nas povezali prek zmage in prek upora.« ↘

»No, Slovenijo pa je povezal, še najvišji politiki so glasno bodrili navijače po zmagi z veliko Rusijo, nogometaš Zlatko Dedić, ki je na dopustu na Ptuju in zdaj tudi neposredno z nami.« ↘

Primer, ki sledi prikazuje rabo padajoče intonacije na koncu vprašalne povedi:

»Mhm, kako pa vaša družina, vaši prijatelji sprejemajo vso to medijsko pozornost, v kateri ste se znašli, ko ste, v narekovajih, zagrešili usodni gol proti Rusiji?« ↘

3.1.3 Členitev ali segmentacija s premori in poudarek

3.1.3.1 Členitev ali segmentacija s premori

Vsak govor v svoji razčlembi potrebuje premor. S premorom dosežemo, da poudarimo določene dele govora ali posamezne besede, lahko pa pomeni krajši odmor, ki poslušalcu ali sogovorniku pusti čas za razmislek.

V *Enciklopediji slovenskega jezika* (Toporišič 1992: 213) je pojem definiran kot stavčnofonetični pojav, da se govorna veriga na določenih mestih pretrga. Ta mesta so navadno na koncu povedi, med prirednimi deli povedi, med dostavkom, izpostavkom, pri jecljanju ...

»Členitev s premori je za govorjenje zelo važna. Primerna členitev dela sporočilo pregledno in jasno, neprimerna pa ga dela zapletenega, lahko tudi nepravilnega. Vsak segment s premori členjenega besedila ima ustreznike tudi v drugih kategorijah stavčne fonetike, zlasti v stavčni intonaciji. V prostem nepripravljenem govorjenju se premori delajo na mestih, ko ne vemo

več naprej ali ko začetni stavek ali večstavčno poved obrnemo v drugo smer in jih je občutno več, kot pri pripravljenem govoru. Veliko premorov delamo tudi, če smo pri govorjenju preveč razburjeni. Sicer pa radi delamo premor npr. pri napovedovanju, pred tistim delom povedi, ki ga hočemo posebej poudariti.« (Toporišič 2004: 538, 539)

3.1.3.2 Poudarek

Pri poudarkih gre za besede, ki so bolj izrazite in jakostno bolj poudarjene od ostalih besed v nekem govoru, besedilu, povedi, stavku. »Poudarjenost ni vezana na naglasno mesto, kar pomeni, da lahko poudarimo naglašene ali nenaglašene besede ali samo dele besed. S poudarjanjem lahko znotraj ene povedi dosežemo različen pomen. Poudarek je možen tudi na več mestih istega segmenta. A vendar moramo paziti, da poudarkov ni preveč, saj lahko za naslovnika postane poved pretežka.« (Toporišič 2004: 541, 542)

Slovar slovenskega knjižnega jezika poudarek definira tako:

poudárek -rka m (â) **1.** lingv. *izstopanje glasu po jakosti ali tonu nasproti sosesčini*: ugotoviti, kje je poudarek v stavku; to besedo je izgovoril s poudarkom / besedni poudarek *naglas* / stavčni poudarek // *grafično znamenje za označevanje tega*; *naglas*: zapisati poudarek **2.** *kar (z govorjenjem) daje vsebini povedanega, navedenega večjo pomembnost*: s posebnim poudarkom je povedal svoje mnenje / poudarek je na vsebini, ne na obliki / dajati kaki stvari velik poudarek ♪

Enciklopedija slovenskega jezika pojem razlaga kot: »1. Stavčnofonetična večja izrazitost dela stavka ali besedne zveze. 2. Isto (nepriporočljivo) kot naglas.« (Toporišič 1992: 199)

Členitev s premori in poudarki so obvezni segment informativnega tipa oddaje. To je vidno tudi iz analize v nadaljevanju, kjer voditeljica uporabi veliko premorov. Najbolj so zgoščeni v delu, kjer napoveduje in bere iz »bobna«, saj s tem doseže posebno pozornost gledalcev pri besedah, ki jih želi poudariti.

3.1.3.3 Členitev ali segmentacija s premori in poudarki v analiziranem besedilu

Poleg premorov in poudarkov sem opazovala tudi napake in mašila. V besedilu so tako **kre** **pk**o napisane besede poudarjene, premori označeni s **(P)**, napake s **(!)** in mašila s **(ə)**.

Prvi del besedila:

»Dober večer in dobrodošli v prvem TV Klubu novega leta. (P) Pogum je skupni imenovalec naših štirih junakov minulega leta, (P) leta 2009. (P) Bogatašev v **pravem** pomenu besede. (P) Bogati zato, ker rešujejo življenja, (P) bogati, ker se postavijo **zase**, (P) za svojo družino in za preživetje, (P) ker so nas povezali (P) prek zmage (P) in prek upora. (P)

Spoštovani gostje, (P) lep dober večer. (P)

S Koroške je z nami šivilja iz Preventa, Mateja **Cizerl**, ki je novembra lani (P) **dala** vetra svojemu šefu (P) in simbolizira upor žensk v prvih vrstah. (P)

Aleš Cesar iz (P) Loke pri Zidanem Mostu, (P) junak policist, ki je razorožil bombaša Zagajskega, ki je načrtoval napad na vrh slovenske politike, (P) **celó**¹⁵ na premierja Pahorja. (P)

Anže Pratnemer iz Ljubljane, (P) ki se(!) (P) po prometni nesreči, ki ga je stala noge, **ni** vdal v usodo, (P) boril se je, (P) šel v akcijo zbiranja plastičnih zamaškov, (P) ki je (P) povezala Slovenijo. (P)

No, Slovenijo pa je (P) povezal, še najvišji politiki so **glasnó**¹⁶ bodrili navijače po zmagi z **vélíko**¹⁷ Rusijo, (P) nogometaš Zlatko Dedić, ki je na dopustu na **Ptujju** (P) in zdaj tudi (P) neposredno z nami. (P) Lep pozdrav na **Ptuj**.« (P) (0:04-1:12)

Za celoten prvi del lahko trdimo, da je opazno zgoščeno število premorov, ki so ustrezno rabljeni, saj voditeljica besedilo bere in ga s pomočjo pavz dela jasnega in razumljivega.

Drugi del besedila:

(P) »Dober večer. Ste si odpočili pred napornim letom, v katerega smo **vstopili**, (P) junij je vse bližje?« (P)

»Mhm, kako pa vaša družina, vaši prijatelji sprejemajo vso to (P) medijsko pozornost, v kateri ste se znašli, (P) ko ste, (P) v narekovajih, (P) **zagrešili**¹⁸ usodni gol proti Rusiji?« (P)

»U, (P) gospod Pratnemer, tudi vi ste (P) navdušen športnik, (P) kako ste **spremljali** (P) našo nogometno pravljico?« (P)

¹⁵ **celó** člen. (o) 1. poudar. člen. Prišel je ~ sosedov Jaka [to je nekaj posebnega]; Prodali so ~ hišo [poleg drugega]

¹⁶ **glasnó** in glásno nač. prisl. -ej(š)e (o; á; e) ~ brati; Govori glasneje; izpust. Nikar tako ~; poud. povedati kaj jasno in ~ [naravnost, odločno]; glasb. [forte] (SP 2001: spletna izdaja)

¹⁷ **vélík** -íka -o; véčji -a -e (é i í; e) ~ človek; ~a ljubezen; za dlan ~a površina; poud. ~a starost [visoka]; biti srednje ~; poud. ~ kot gora [zelo]; večji kot brat, od brata; ta vélíki umetnik; France Prešeren, vélíki slovenski pesnik (SP 2001: spletna izdaja)

¹⁸ **zagrešítí** -im dov. zagrešíl -íla, nam. zagrešít/zagrešét; drugo gl. grešítí (í/i í) kaj ~ tatvino; zagrešítí kaj proti komu/čemu ~ veliko hudega proti sosedu; zagrešítí kaj nad kom/čim ~ zločin nad prebivalstvom (SP 2001: spletna izdaja)

»Gremo naprej, točno tako, in če se morda samo **spomnimo**, ne, **(P)** (ə) teh posnetkov po tekmi z Rusijo, **(P)** Slovenija je norela, še policisti so, gospod Cesar, **(P)** na eno oko **spregledali** kakšen prekršek, trume ljudi sredi ceste, **(P)** kakšen kozarec morda preveč v Ljubljani, so se navijači celo povzpeli na ulične svetilke in podobno, **(P)** vaš komentar po vsem tem?« **(P)**

»Gospa Cizerl, **(P)** kaj pa je vas **(P)** novembra **(P)** lani **(P)** gnalo v tako silovit upor, kot ga **(P)** Slovenija **(P)** ne pomni, če dovolte (!) morda, si vendarle **(P)** prej pogledamo malce posnetkov, **(P)** a-potem (!) pa bi vas prosila za odgovor? **(P)** Torej, **(P)** kaj vas je gnalo?« **(P)**

»Pa ne samó Prevent, ne, tudi ženske so v ospredju, **(P)** v Gorenju pa Muri, videli bomo **(P)** zakaj? Je razlog v tem, recimo tudi, da ženska je tista, **(P)** v prvi vrsti, ki vodi gospodinjstvo in se **zaveda**, **(P)** kako **težko** je preživeti s štiristo, **(P)** štiristopetdesetimi evri? **(P)**

Iz obeh delov besedila lahko sklepamo, da voditeljica uporablja veliko členitev s premori, trajajočih približno 0,5 sekunde, nekaj pa je tudi poudarjanja. Premorov imamo v prvem delu besedila (0:04–1:12) 32, v drugem (1:12–3:29) pa 36. Poudarkov pa imamo v prvem odlomku 10, v drugem pa prav tako 10. Iz besedila ugotovimo, da največkrat poudari ravno glagole. Nekateri premori so vezani na poudarke in se nahajajo tik pred besedami, ki jih govorka želi poudariti, na ta način dobi beseda večji pomen.

»... ki je novembra lani **(P)** dala vetra svojemu šefu **(P)** in simbolizira upor žensk v prvih vrstah. **(P)**

V naslednjem primeru govorka členitve s premori ne uporabi, pavzo nadomesti z mašilom »*točno tako*«:

»Gremo naprej, točno tako, in če se morda samo spomnimo, ...«

Govor s posnetka bi se po Škariču (1999: 73, 76) glede na kvaliteto branja uvrščal med interpretativno branje, ki na glas zveni kot govorjenje, kot izražanje bralčevih lastnih misli. Govornik tako dele, kjer je informacij več, izgovori upočasnjeno, jasneje, s poudarkom in z višjim tonom, dele z manjšo količino informacij pa izrazi hitreje, z bolj tihim glasom, manj jasnimi in bolj zlitimi glasovi ter z nižjim tonom. Premori v govoru služijo poudarjanju. Tako mora po Škariču (1999: 77) bralec na podlagi logike izrazov in znanja govornih znakov sam rekonstruirati dva, za govorni kod bistvena elementa, premor znotraj stavka in stavčni poudarek.

Napako v prvem delu naredi samo enkrat, ko namesto, »ki se po prometni nesreči, ki ga je stala noge«, reče »ki so po prometni nesreči ...«, v drugem delu pa se spozabi in namesto »če dovolite« uporabi »če dovolte«. Razlog za storjeni napaki je najverjetneje hitenje pri napovedovanju.

Mašil skoraj da ne uporablja, le dvakrat je slišati rahlo podaljšan polglasnik, trajajoč okoli pol sekunde, s katerim zapolni malo daljši premor:

»Gremo naprej, točno tako, in če se morda samo spomnimo, ne, (ə) teh posnetkov po tekmi z Rusijo.

»... (ə)-potem pa bi vas prosila za odgovor?«

3.2 Opazovanje okoliščin nastanka besedila in nejezikovne parametre:

Za analizo sem izbrala posnetek oddaje TV Klub na POP TV, dolg 3 minute in 48 sekund, objavljen na njihovi uradni strani, predvajano 3. 1. 2010. V prvih 4 sekundah se nam pojavi glasna stalna špica¹⁹ oddaje, začne se s pozdravom voditeljice »Dober večer in dobrodošli v prvem TV Klubu novega leta«, nato z uvodnim odstavkom trajajočim do 27 sekunde, v ozadju pa se nam predvaja tiha glasba in video posnetki gostujočih. Nadaljuje s pozdravom gostov v studiu²⁰ in predstavitvijo vsakega gosta posebej. Ves ta čas voditeljica bere pripravljeno besedilo iz »TV bobna«, »z gledanjem v kamero in oči vsakega gledalca pa nam daje vtis zaupanja in verodostojnosti, tudi simpatičnosti.« (Tivadar 2011: 490)

Pogled nato usmeri na goste in si v nadaljevanju pomaga s pripravljenim besedilom na listu papirja, odloženega na mizi. Drža voditeljice je pokončna, v roki ima skozi celotno oddajo pisalo, opazno je tudi občasno kriljenje z rok(o)ami in kimanje z glavo. Zaradi prijetnega vzdušja in sproščene tematike se voditeljica skozi debato kar nekajkrat tudi posmehne, pri 1:59 pa se skloni in nasloni roko na mizo. Poleg voditeljice in gostov so v ozadju prisotni veliki LCD ekrani, na katerih nam dodatno pozornost vzbujajo veliki napisi »TV KLUB« in menjajoče se slike gostov, ki so bili pomemben člen oddaje, saj je bila oddaja v celoti namenjena prav njim.

4 Primerjava govora P. K. v oddaji Tv Klub z govorom v 24UR

4.1 Analizirano besedilo govora v oddaji 24UR

V besedilu so s **krepko** označeni poudarki, s **(P)** premori, ↗ rastoča intonacija, ↘ padajoča intonacija in (!) za napake.

¹⁹ žarg., film. stalna špica *avdiovizualni uvod h kaki redno ponavljajoči se televizijski oddaji* ♪ (SSKJ: spletna izdaja)

²⁰ **stúdio** -a m (ú) **1.** film., rad. prostor, v katerem se snemajo igralci, nastopajoči (SSKJ : spletna izdaja)

Hitrost govora v prvem primeru niha med 6,5 zl/s in 6,3 zl/s, se pravi, da je hitrost upočasnila za približno 3%.

(0:04) »In če v Nemčiji ter (P) **POZOR, tudi** v Romuniji postavljajo mnogo višje standarde, (P) nemški finančni minister je zaradi prepisanega doktorata odstopil, (P) prav tako je zaradi plagiata odstopil ...« (0:14)

V tem primeru se hitrost zmanjšuje s 6,3 zl/s na 5 zl/s in se tako zmanjša za 26%.

»... **romunski** minister za izobraževanje, (P) pa je pri **nas** politična kultura povsem drugačna, kar se je **izkázalo**²¹, ne samo zdaj ob Ambrožiču, (P) ampak tudi ob razvpitem primeru poslanca Desusa ...« (0:25)

Hitrost s 4,6 zl/s zvišuje na 6,7 zl/s, tako da se govor pospeši kar za 45%.

»... Ivana Simčiča, (P) ki se je na fakulteto vpisal s **ponarejenim (P) srednješolskim** spričevalom. (0:30) 🐦 Šef stranke (P) Karel Erjavec ga je dolgo ščitil, a potem izključil. (0:35) 🐦 In Simčič danes (P) je (P) **samostojni (P) poslanec**. 🐦 No, (P) manj drastični **ukrepi**²² so doleteli še enega poslanca Pozitivne Slovenije Mitjo Meršola, ...« (0:44) (P)

Hitrost se s 6,7 zl/s zmanjša na 4,9 zl/s in pade za približno 37%. Razlog za takšen padec hitrosti je v delu: »... se je **izkazalo**, da je leta '97 ...«, kjer voditeljica obe poudarjeni besedi izgovori počasneje.

»... potem ko smo objavili dokumente o njegovem **spornem** delovanju za službo državne varnosti med delom v Londonu, se je **izkazalo**, da je leta '97 (P) diplomiral z enakim besedilom, ...« (0:55) (P)

Hitrost, ki doseže 5,7 zl/s se zmanjša na 4,6 zl/s, to je za 24%, v delu: »...(P) da je skušal goljufati pri izpitu iz nemščine, ...« Počasneje namreč izgovori obe poudarjeni besedi, ki si sledita. Na koncu druge povedi je končna intonacija rastoča, čeprav bi morala biti padajoča.

»... kot ga je v **svoji** knjigi objavil leto prej 🐦 (P) in izplen, 🐦 (P) zgodilo se ni nič. (P) 🐦 Še en poslanec ima težave pri pridobivanju izobrazbe. 🐦 Branko Marinič iz **SDS-a** je **nepravnomočno** obsojen,🐦 dokler sodni (P) postopek ne bo končan, proti njemu v stranki (P) **ne** nameravajo ukrepati...« (P) (1:15) 🐦

Hitrost v prvem stavku pospeši s 4,6 zl/s na 5,2 zl/s, ta se poviša za 13%.

²¹ **izkázati** tudi izkazáti -kážem dov. izkázanje in izkázanje; drugo gl. kazati (á/á á) kaj ~ dohodke, izgubo; publ. Izkazali so večji promet kot lani imeli, dosegli; izkazati komu kaj ~ staršem ljubezen, spoštovanje (SP 2001: spletna izdaja)

²² **ukrèp** -èpa m (e é) poostriti ~e proti kršilec; ~i za varstvo pri delu; ~i ministrstva za zdravstvo; urad. podvzeti vse potrebne ~e ukreniti vse potrebno (SP 2001: spletna izdaja)

»... Je pa proti plagiatorju, (P) šefu Ljubljanskih mlekar Marku Jakliču, (P) ukrepala Ekonomska fakulteta, » odvzeli so mu (P) magistrski (P) naziv. (1:24) » Vladimir Vodušek in Stane Gaberc, **osumljena (P) poskusa (P) izsiljevanja** direktorja Zreškega Uniorja, (P) pa ostajata v priporu vsaj še en dan ...« (P) »

Povprečna hitrost doseže 6,1 z/s in se upočasni za 7%, to je na 5,7 z/s. V tem delu se enkrat tudi zmoti, saj namesto »*dveh stanovanj*«, reče »... vsaj devetintrideset parcel in deležev dveh stanovanjih (!) za Bežigradom v Ljubljani ...«

»... Senat celjskega (1:35) okrožnega sodišča bo namreč jutri odločil, ali bo **ugódil**²³ pritožbam njunih odvetnikov na enomesečni pripor. (P) » No, med tem pa prihajajo na dan **podrobnosti** Voduškovega poslovanja, (1:46) (P) svoje premoženje, nekaj podjetij, , (P) je že pred tremi leti prepisal na sina. » Več pa, » (P) Damjana Seme.« (1:57)

Povprečna izračunana hitrost govora v času 1 minute in 57 sekund je približno **5,6 z/s**.

4.2 Primerjalna tabela govora v oddaji Tv Klub in 24UR

Tabela prikazuje primerjavo analiziranega govora P. K. v oddaji TV KLUB in oddaji 24UR. Podrobno sem opazovala le naslednje stavčnofonetične parametre: hitrost govora, stavčno intonacijo, premore, poudarke in napake.

	TV KLUB	24UR
Hitrost govora v 2 minutah	Približno 5,8 z/s	Približno 5,6 z/s
Stavčna intonacija	Prevladuje končna rastoča intonacija v razmerju 15 : 3	Prevladuje končna padajoča intonacija v razmerju 10 : 1

²³ **ugodíti** -ím dov. ugôdi -íte; ugódil -íla, -ít/-ět, -čn -ęna; (-ít/-ět) (í/i í) komu/čemu ~ otroku; ~ pritožbi [ugodno jo rešiti]; poud. ~ radovednosti [jo potešiti] (SP 2001: spletna izdaja)

Členitev s premori	V prvem delu besedila 32, v drugem delu 36, skupaj 68 premorov	V celotnem besedilu skupaj 32 premorov
Poudarki	V prvem in drugem delu besedila po 10 poudarkov, skupaj 20 poudarkov	V celotnem besedilu skupaj 22 poudarkov
Napake	V celotnem besedilu le 2 napaki	V celotnem besedilu le 1 napaka

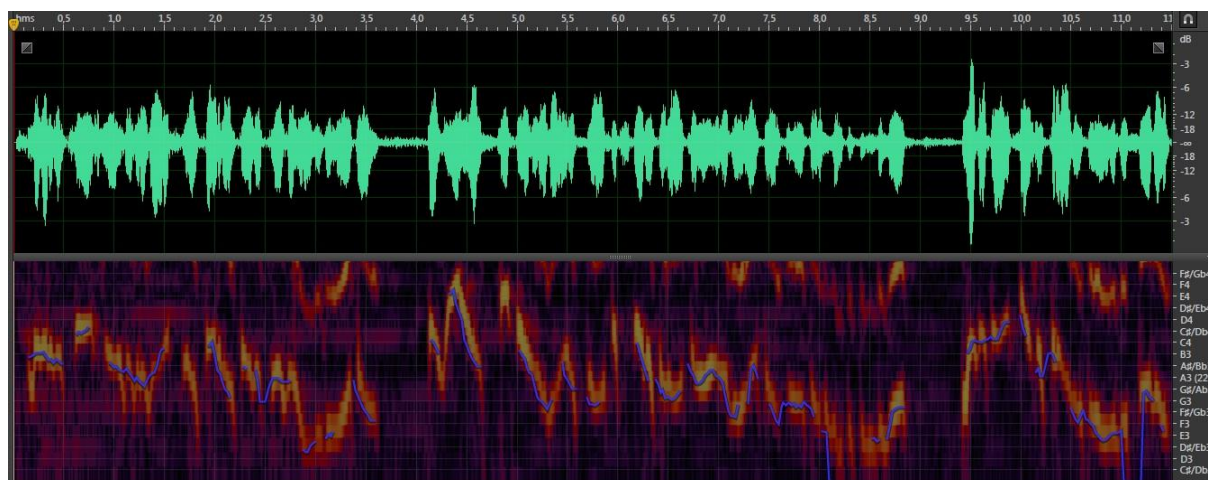
Rezultati primerjave so pokazali, da je hitrost govora pri obeh posnetkih razmeroma hitra, saj gre v obeh primerih za brani govor, ki je hitrejši od prostega. V oddaji TV KLUB je govor le za 0,2 z/s, oziroma za 4% hitrejši kot v oddaji 24UR. Za informativni tip oddaje se takšna hitrost pričakuje, saj so časovno omejene, besedilo pa brano. Stavčna intonacija v TV KLUB-u je kljub zaključku pripovednih stavkov skoraj ves čas rastoča, čeprav opravičeno, saj v celotnem besedilu prevladujejo predvsem vprašalne povedi, v 24UR pa se zaključenost pripovednih povedi konca s padajočo. Premorov, trajajočih približno manj od 0,5 sekunde, v TV KLUB-u uporabi skoraj še enkrat več, kajti v drugem delu besedila ne prebira več iz »bobna«, temveč si pomaga z besedilom na papirju in pa sodeluje v debati z gosti oddaje. Poudarjanje pri obeh besedilih ni pretirano in po številu skoraj podobno. Napak skoraj da ni bilo, kar dokazuje, da je voditeljica izkušena govorka. V obeh primerih govori knjižno slovenščino brez narečnih posebnosti.

5 Grafični prikazi posnetkov v programu Adobe Audition CS6

Slušni analizi sem dodala še instrumentalno analizo s pomočjo programa Adobe Audition CS6²⁴, kjer sem opazovala jakost zvoka, premore in tonski potek njenega govora v obeh oddajah. TV Klub je prikazan v prvih treh grafičnih prikazih, 24UR pa v zadnjih treh. Graf je razdeljen na dva prikaza, zgornji prikazuje jakost govora, premore in poudarke, spodnji pa

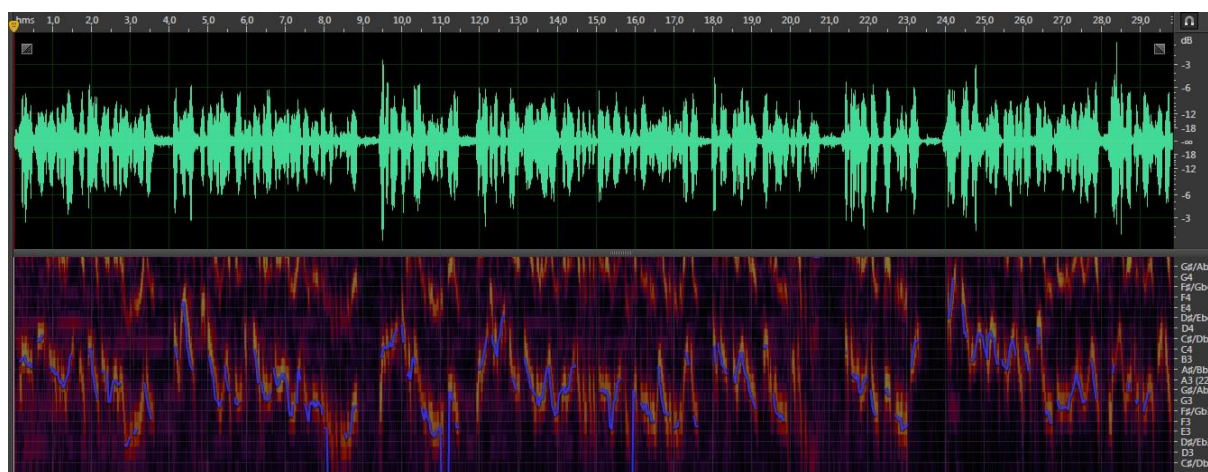
²⁴ Program oz. urejevalnik digitalnega zapisa zvoka. Njegovi začetki segajo v leto 1990, njegova ustanovitelja sta Robert Ellison in David Johnston. (http://en.wikipedia.org/wiki/Adobe_Audition)

intonacijo, ki je označena z modro črto. Vodoravna os označuje časovni trak v sekundah, navpična os v prvem prikazu decibele, v spodnjem pa tonsko lestvico.

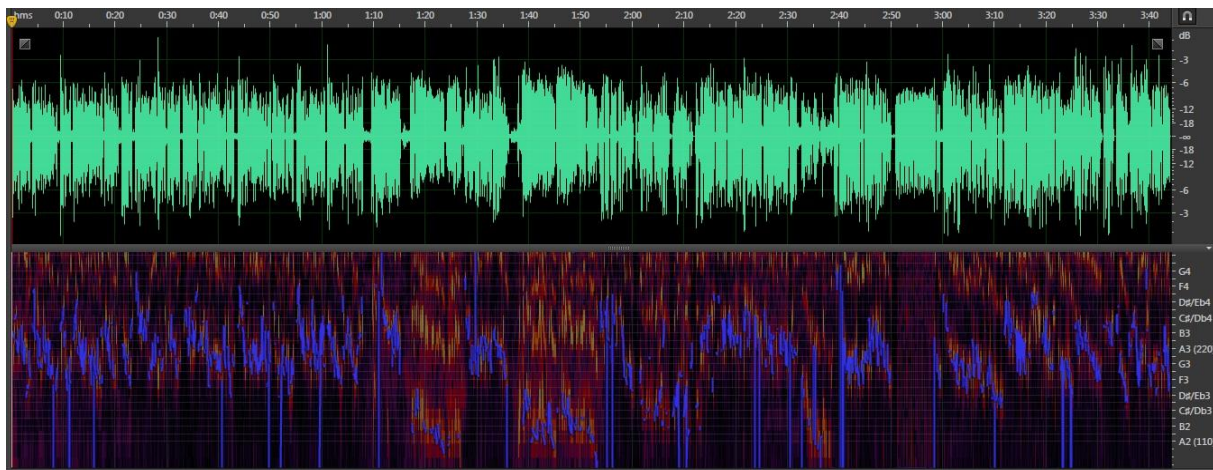
Priloga 4: Posnetek P. K. (Tv Klub) (0:00–0:12)

Iz prvega grafa zgornje polovice sta vidna dva daljša premora pri 3,5 sekundi in 4 sekundi, trajajoča približno 0,5 sekunde in več manjših. Pri 9,5 sekundi je opaziti naraščanje jakosti zvoka, ko govorka novo poved prične glasneje od ostalega dela besedila.

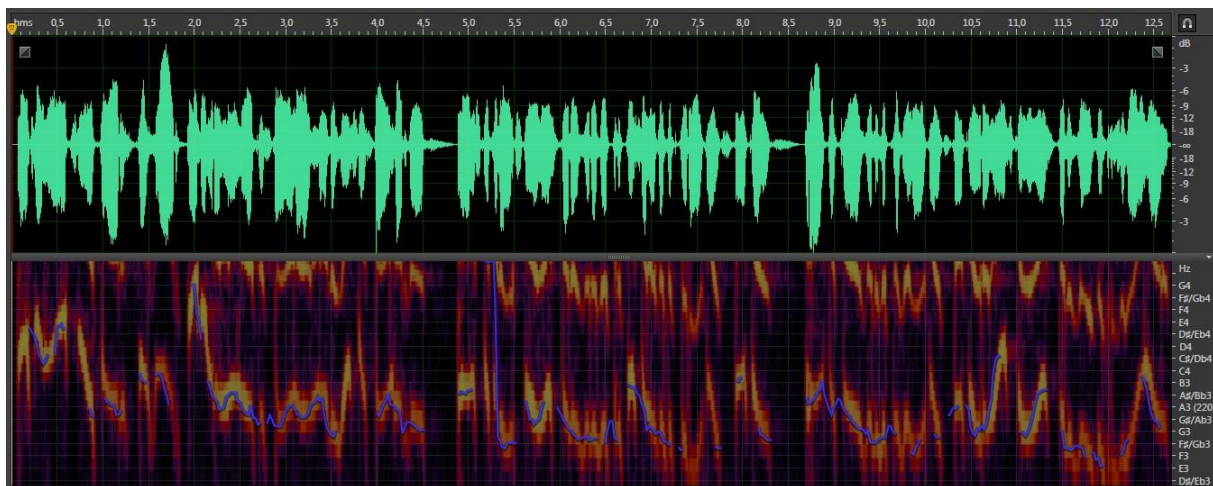
Priloga 5: Posnetek P. K. (Tv Klub) (0:00–0:29)

Pri tridesetsekundnem posnetku lahko iz grafa razberemo šest daljših premorov, trajajočih približno 0,5 sekunde in več manjših. Pri približno 28 sekundi se jakost zvoka poveča, ker se v ozadju oddaja predvaja glasen videoposnetek.

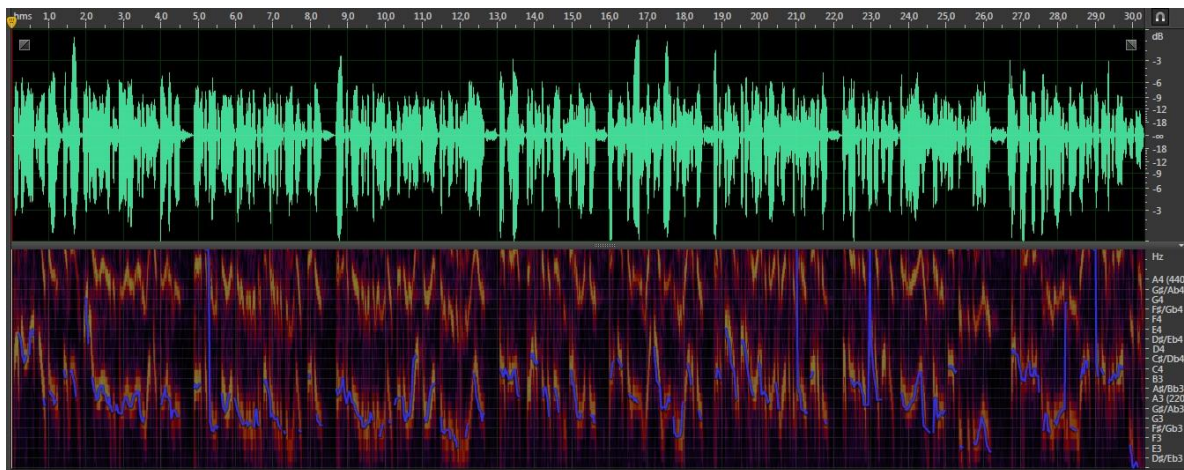
Priloga 6: Posnetek P. K. (Tv Klub) (0:00–3:44)

V celotnem posnetku voditeljica glasno govori, kar v grafu zgornje polovice prikaza označuje zgoščenost in dolžina zelenih črt. Graf nam pri približno 1 minuti in 17 sekund prikazuje nižji register, kot ga ima voditeljica, iz tega lahko razberemo, da gre za moškega govornca, v primeru posnetka gre za moškega gosta oddaje.

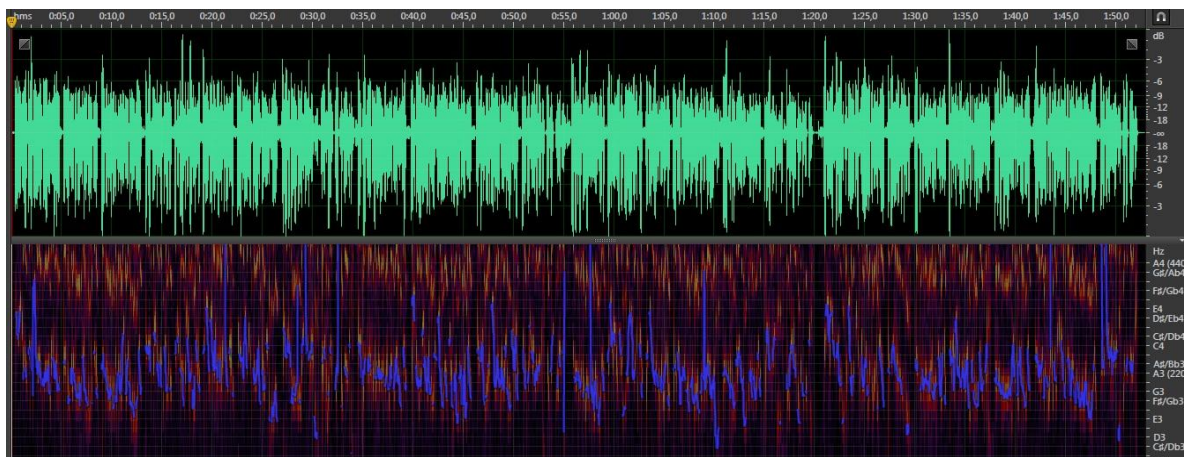
Priloga 7: Posnetek P. K. (24ur) (0:00–0:12)

Graf nam prikazuje dva daljša premora po 0,5 sekund. Največjo moč glasu doseže že na začetku, pri sekundi in pol, ko glasno poudari besedo.

Priloga 8: Posnetek P. K. (24ur) (0:00–30:00)

Razvidnih je sedem daljših premorov trajajočih približno po pol sekunde.

Priloga 9: Posnetek P. K. (24ur) (0:00–1:52)

Graf prikazuje celoten posnetek govora trajajočega 1 minuto 52 sekund.

6 Zaključek

V diplomskem delu sem v analizi govora P. K. v oddaji TV KLUB in 24UR in prišla do naslednjih ugotovitev:

1. Govorka v obeh oddajah govori razmeroma hitro, po izračunu ima v oddaji TV Klub približno 5,8 zl/s, v 24UR pa 5,6 zl/s. Taka hitrost je pričakovana, saj prevladuje brano besedilo. V TV Klubu najprej prične s prebiranjem besedila iz »TV-bobna«, nato pa si od 1 minute 8 sekund naprej pomaga s pripravljenim besedilom na listu, zato je uvodni

del besedila hitrejši za približno 7%, saj je izmerjena povprečna hitrost 5,97 zl/s, drugi pa bolj upočasnen s 5,6 zl/s, zato ker goste veliko sprašuje in se z njimi pogovarja.

2. Končna intonacija v TV Klubu je skoraj po vsaki končani povedi ali vprašanju rastoča, v besedilu se pojavi petnajstkrat, od tega se osemkrat uporabi neustrezno za pripovednimi povedmi in sedemkrat ustrezno za vprašalnimi povedmi, od tega se pri eni vprašalni povedi konča s padajočo intonacijo. Za razliko od TV Kluba se v 24UR povedi zaključujejo največkrat s padajočo, in sicer desetkrat, le enkrat je neustrezno uporabljena naraščajoča.
3. V obeh oddajah je bilo uporabljenih dosti poudarkov, v TV Klubu skupaj 20, v 24UR 22, dosti je tudi premorov, v TV Klubu jih je skupno 68, v 24UR pa za skoraj polovico manj, skupaj 32 premorov. Na vsebino so smiselni in ustrezni, največkrat so uporabljeni pred besedo, ki jo voditeljica želi poudariti in pa na koncu povedi. Premišljeno tudi poudarja in nam s tem želi prikazati pravi pomen besedila, s tem pa sproži tudi nekakšno dramatično vzdušje, ki je za tak tip oddaj značilno.
4. Da gre za izkušeno govorko potrjuje dejstvo, da se v obeh oddajah skoraj ne moti in ne uporablja mašil, ki bi zapolnile prazne vrzeli besedila, nima govornih napak in narečnih posebnosti.
5. Poleg jezikovnih smo analizirali tudi nejezikovne parametre, ki pomembno vplivajo na gledalca. Nejezikovni parametri, glasna glasba na začetku in v vmesnih posnetkih, privlačen in moderno opremljen studio ipd., (še bolj) vabijo k ogledu oddaje.

7 Povzetek

V diplomskem delu sem analizirala govorko P. K., osredotočila sem se na stavčnofonetične in nejezikovne parametre njenega govora v oddaji TV KLUB, ki sem jih nato primerjala še z njenim govorom v oddaji 24UR. V TV Klubu je ves čas vodenja v stoječem položaju, občasno krili z rokami, v desni roki ima kemični svinčnik in pred sabo na mizi list papirja, v moderno opremljenem studiu pa ji družbo delajo povabljeni gosti. V obeh primerih voditeljica ne govori prosto, ampak prebira iz »bobna«, v TV Klubu si pri debati z gosti pomaga tudi s pripravljenim besedilom na listu. Govor v oddaji TV Klub je hiter in izmerjen približno 5,8 zl/s, prevladuje končna rastoča intonacija, dosti je poudarkov in premorov. Za 24UR je povprečna hitrost izračunana na 5,6 zl/s, povedi se končajo s prevladujočo padajočo intonacijo, premorov je še enkrat manj kot v TV Klubu, poudarjanja pa skoraj isto. Skoraj

nobenih govornih napak in mašil dokazuje, da je voditeljica izkušena govorka, ki jo že mnoga leta spremljamo na malih ekranih.

8 Viri in literatura

Bašić Hrvatina, Sandra in Marko Milosavljević: *Medijska politika v Sloveniji v devetdesetih – regulacija, privatizacija, koncentracija in komercializacija medijev*. Ljubljana: Mirovni inštitut, 2001.

Bezjak, Petra: *Primerjava TV dnevnika pred prenovo leta 2003 in po njej*. Diplomsko delo – FDV. Ljubljana, 2003.

Luthar, Breda: *Čas televizije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče, 1992.

--- Uvod. V *Medijska kultura: kako brati medijske tekste*, ur. Breda Luthar, Vida Zei in Hanno Hardt. Ljubljana: Študentska založba, 2004. 148-149.

--- Politika teletabloidov. Ljubljana: Open Society Institute, 1998.

Perovič, Tomaž in Špela Šipek: *Tv novice*. Ljubljana: ŠOU, 1998.

Pirc, Tatjana: *Radio. Zakaj te imamo radi*. Ljubljana: Založba Modrijan, 2005.

Prpič, Marko: *Primerjalna analiza osrednjih televizijskih informativnih oddaj 24 ur in Dnevnik*. Ljubljana: Inštitut za civilizacijo in kulturo – ICK, 2009.

Škarič, Ivo: *V iskanju izgubljenega govora*. Ljubljana: Šola retorike, 1999. 73–77.

Tivadar, Hotimir: Slovenski medijski govor v 21. stoletju in pravorečje - RTV Slovenija vs. komercialne RTV-postaje. *Kapitoly z fonetiky a fonologie slovanských jazyků : příspěvky z pracovního vědeckého setkání na XVI. zasedání Komise pro fonetiku a fonologii slovanských jazyků při Mezinárodním komitétu slavistů*, 2005. 209-226.

Tivadar, Hotimir: Pravorečje, knjižni jezik in mediji. *Slovenski jezik, literatura, kultura in mediji: zbornik predavanj*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2008. 24–35.

Tivadar, Hotimir: Vzpostavitev razmerij med govorom in branjem, recitacijo in igranjem. *Meddisciplinarnost v slovenistiki*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2011. 489–495.

Tomc, Mateja: *Govor – govorništvo*. Diplomsko delo, B&B Višja strokovna šola, Kranj, 2006.

Toporišič, Jože: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1992.

Toporišič, Jože: *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja, 2004.

Internetni viri:

Slovar slovenskega knjižnega jezika: Spletna izdaja. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2000. (<http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>)

Slovenski pravopis: Spletna izdaja. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2001. (<http://bos.zrc-sazu.si/sp2001.html>)

http://en.wikipedia.org/wiki/Adobe_Audition (dostop 11. 8. 2012)

http://sl.wikipedia.org/wiki/Pro_Plus (dostop 11. 8. 2012)

<http://sl.wikipedia.org/wiki/24UR> (dostop 11. 8. 2012)

http://pro-plus.si/slo/pro_plus/zgodovina/ (dostop 11. 8. 2012)

<http://poptv.si/multimedia/tv-klub-84.htm> (dostop 15. 5. 2010)

http://24ur.com/bin/video.php?media_id=60989941§ion_id=2&article_id=3895741
(dostop 11. 8. 2012)

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=76040> (dostop 9. 9. 2012)

9 Seznam prilog

Priloga 1: Odgovor Medijske hiše Pro Plus

Pozdravljeni.

Posnetkov ne presnemavamo in ne distribuiramo, ker nimamo razpoložljivih kadrov, ki bi to počeli in ne moremo pokrivati stroškov, ki jih presnemavanje prinese s sabo. Na VOYO si lahko ogledate vse prispevke TV kluba in 24UR za preteklih 30 dni. Resda je storitev plačljiva, a zagotovo mnogo cenejša, kot samo presnemavanje vsebin.

Upamo, da boste lahko brez problemov opravili analizo in napisali diplomsko nalogo.

Lep pozdrav.

Odnosi z javnostmi / PR department

PRO PLUS

Družba za televizijo in nove medije

Priloga 2: Grafični prikaz spreminjanja hitrosti govora P. K. v prvem delu posnetka

Priloga 3: Grafični prikaz spreminjanja hitrosti govora P. K. v drugem delu posnetka

Priloga 4: Posnetek P. K. (Tv Klub) (0:00–0:12)

Priloga 5: Posnetek P. K. (Tv Klub) (0:00–0:29)

Priloga 6: Posnetek P. K. (Tv Klub) (0:00–3:44)

Priloga 7: Posnetek P. K. (24ur) (0:00–0:12)

Priloga 8: Posnetek P. K. (24ur) (0:00–30:00)

Priloga 9: Posnetek P. K. (24ur) (0:00–1:52)

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, avgust 2012

Kaja Bajt